

Iz Jenkove ostaline.

Predpustnica.¹⁾

il je pozimsk deževen večer, kakor sinoči.

»Tinče, stopi tje k Hribarju, prinesi mi za dva krajcarja tobaka«, reče stari Koptar svojemu sinu; »pa glej, da ti ga bo Jerica dala, ona ne da tako pičle vage, kakor stavec«. Jerica je bila namreč Tinčetova sestra in je pri Hribarju za dekle služila. Tinče skoči do Hribarjeve hiše in poterka, pa nikogar ni odpret. Imeli so namreč črevljarje, in ker je črevljar eno povest pripovedoval, meni se zdi da od neke začarane kraljeve hčere, so vsi z ušesi i z ustmi tako pazljivo poslušali, da nihče ni slišal, ko je Tinče terkal in terkal. Fantu, ki je bil od strani rečeno, precej serborit, je bilo nazadnje le preveč, skoči torej na konec hiše, stopi z eno nogo na skladavnico, z eno pa se opre ob češpljo, ki je konec hiše stala, in kmalu je na verhu. Zgorej pa je začel

razsajati, stare deske premetvati itd. Jerica, ki je ravno posodo v vežo prinesla, da jo pomije, se strašnega ropota tako prestraši, da ji vse skleda na tla padejo in v čepinjah minljivost človeških reči oznanujejo. Sape ji zmanjuje, ko v hišo plane in komej ji besede: »Strah! straši!« iz ust morejo. Stari Hribar, dasiravno v hlačah, se z njimi trese, ker za gotovo misli, da je žena, ki mu je pred dobrim mescom umerla, nazaj prišla. Med tem se je ropot čezdalje bolj razlegal. Čevljar, ki si je mislil, da duh ne more z deskami rogoviliti, zgrabi z eno roko kladvo, z eno pa luč Hribarju pomoli in pravi: Vzemite luč, greva gledat, če bi ta strah ne vtegnil kožo in kosti imeti. S temi besedami hiti čevljar iz hiše, pa po lestvi, Hribar pa z lučjo za njim. Čevljarjev fant in Jerica sta sama v hiši ostala, in v kakšnem strahu! Zdaj, zdaj, sta mislila, bo strah una dva pohrustal, in kaj, če bi potlej še v hišo prilomastil?

Tinče, ko zagleda čevljarja priti z lučjo, plane v zaboj, katerih je pod streho več ležalo. Pa že ga je čevljar zapazil i kakor bi mignil, priskoči, i pokrov, ki je bil samo odveznjen, s kladvom zabije. Ga imamo že! ga imamo že! na vse grlo zavpije; in kakšen je? kakšen pa je? vprašajo naenkrat Hribar na lestvi stoje, in Jerica in fant v veži. To je pravi strah, se čevljar krohota, ki ima kožo in mesó. Oče Hribar, pravega tiča smo ujeli; tisti tat bo, ki je zadnje dni toliko po vasi pokradel. S tim besedami začne zaboj valiti, Hribar pa si od veselja roke mane. Tinčetu pa je bilo šale že tudi zadosti, zatorej začne vpiti: Odprite mi, odprite mi, šuštarjev oče, vi se motite, jaz sem, jaz sem. Vendar čevljar tako jezno ob zaboj s kladvom butne, da Tinče ob drugo stran počí in že svojo norčijo obžaluje. Ko pa vidi, da z besedami nič drugega ne dobi, kakor kakošno

¹⁾ Simon Jenko je vstopil jeseni l. 1855. v duhovsko semenišče v Celovcu. Od l. 1849. so spisovali celovski bogoslovci — Slovenci — majhen listek (pólo vsak teden), ki so ga imenovali »Venc«. Marsikaj lepega se nahaja v tem lističu, ki je pred vsem lepa priča krepkega navdušenja in močne ljubezni do domovine. Leta 1855., dné 15. novembra je izšla 1. št. VII. tečaja. Simon Jenko se je takoj v tej številki oglasil s pesmijo »Človek«, ki je tiskana že v VI. l. »Kres-a. V 2 številki ima pesem »Noč«, ki je skoro neizpremenjena v »Jenkovi pesmih« pod naslovom »Slika« (str. 88). Št. 5. ima pesem »Senica«, ki opisuje takratno pesnikovo mišljenje. »Tolažba« iz št. 6. dné 23. decembra je tiskana v »Besedniku« leta 1872. »Predpustnica« je iz št. 9. dné 13. januarija l. 1856. V 10. št. je pesem »Zimski večer«, tiskana v »Pesmih« str. 116. Pesem »Obupanec« je v št. 12. dné 3. svečana l. 1856. V št. 13. dné 10. svečana je v »Vencu« poslednja Jenkova pesem: »Pogreb« (v »Pesmih« na strani 100). Od tod naprej ni ničesar več od S. Jenka — brž ko ne je v tem času izstopil iz semenišča. Tukaj podajemo čitateljem »Predpustnico« in pesem: »Obupanec«, čisto tako, kakor je oboje pisal Jenko sam (s svojo roko) v omenjeni list. Ne ocenjujemo tukaj pesnika na nobeno stran, ampak smo le hoteli pripomoči, da ga čitatelji boljše spoznajo.

bunko, sklene molčati, da se pryó veselje zmagovavcov malo uleže. Čevljar pa urno na lestvo in zaboj lepo za sabo spuščá, tako da Tinče, kolikorokrat se zaboj prekučne, eno drugo stran poljubi. Tinče se še ni nikoli tako vozil, pa je poznej tudi pravil, da bi si nikoli več ne želel. Na dnu lestve še Hribar za zaboj prime in ajdi v hišo ž njim. Tinče zopet hoče že spregovoriti, pa obmolkne, ko čevljarja sliši govoriti: Oče Hribar, jaz mislim, da bi narbolj storila, če greva na mestu k županu, da poveva, kaj da sva ujela, in da sklenemo, kaj ž njim storiti. Hribar je bil njegovih misel. Čevljar da torej svojemu fantu kladvo in pravi: Na Anže, stoj zmirej pri kišti, in kakor hitro se bo buzaron jel kobacati, udari ob stran, da mu bo po ušesih zazvonilo! Fant vzame kladvo, pogleda če vsi žreblji dobro deržijo in potlej stopa možko ob zaboji gori in doli, kakor in illo tempore véasih kak narodni stražnik. Hribar in čevljar pa se odpravita k županu. Jerica, reče čez malo fant, in ji kladvo pomoli, stoj ti malo tukej, jaz moram malo vun iti. Jerica se je hotla vstavljati, pa fant je bil že v veži. Jerica! začne Tinče, ko to sliši, odpri no! Dekle se prestraši, ker glas se ji znan zdi. Odpri no svojemu bratu, in dekle se koj zave, kaj in kako, ker znana ji je bila serboritost brata. Vzdigne s kladvom pokrov, Tinče plane vun, in spod klopi in znad klopi zagrabí starih šlap in cunj, jih verže z zajcom vred v zaboj in žeblje nazaj pritisne. Ko fant nazaj pride, se Tinče dela, kakor da bi bil še ravno prišel in ves začuden vpraša: »Anže, ali ste res tistega imenitnega tatu ujeli, ki je pri Kolarjevih toliko mesenih klobas, pri Vošnovih pa dve sto goldinarjev ukradel?« — Meni se zdi, da smo ga! odgovori fant. Kaj misliš, da imajo naš mojster malo korajže? še sto takih bi se ne bali! in pri tih besedah zopet jame korakati po hiši. Jerica, daj mi za dva krajcarja tobaka, se Tinče k sestri obrne, moram hitro domu, da jim povem, koga ste ujeli. Dekle mu prinese tobaka in ker ji on prikima in perst na usta dene, mu ona pomaje, da bo molčala. Od

zvunej je Tinče mislil, da mu bo trebuh počil, tako se je smejal, dasiravno so ga še nekteri rožički na glavi skleli. Domu pridši pripoveduje, kako so pri Hribarji tatu ujeli. Kopitar se koj napravi k županu, da bi se pri tako važnem posvetovanji za občni blagor tudi udeležil. Po končani seji pride Kopitar domu in pripoveduje, da so sklenili tatu prihodnji dan v Ljubljano peljati in ga sodniji izdati. Ah, je rekla Kopitarica, tega bojo pa gotovo obesili; takrat grem pa na vsako vižo v Ljubljano, jaz kaj tacega še nisem nikoli videla. Mama, mene bote tudi seboj vzeli, se mala hčerka pri peči oglasi. Jaz pa le mislim, pravi druga kacih šestnajst let stara Kopitarjeva hči, da mu bojo gotovo popred roke ali pa roke in noge posekali, preden ga bojo obesili, kaj ne Tinče? To je da, odgovori on, in se v stran obrne, da bi ga smeh ne posilil.

Pri Hribarji, kjer so imeli tatu varovati, je čevljar ostal do polnoči, po polnoči pa je Hribar sam čul. Komej se jutro zazna, že priderčijo županove seni pred Hribarjevo hišo, župan sam je v njih in ž njim dva druga kmeta, ki sta bila ob kratkim okradena, ki bota torej zoper tatu pričevala. Čevljar je zopet tu in tudi stari Hribar je že praznično oblečen. Zagrabita dva zaboj in kar na seni ž njim; v zaboji pa zarožljajo stari škerpeti in zajec z dvema nogama. Le tolci se, presneti falot, reče oče župan, in si roke mane, ti bodo že v Ljubljani hlače pomerili. Možje se usedejo na seni, in urno proti beli Ljubljani. Ko se v Šiški do Guzita pripeljejo, se mislijo možje malo otešiti. Tatu na vozu puščati se vé, da ni šlo. Guzi jim je torej moral odpreti posebno sobo, kamor zaboj neso in potem vrata zaklenijo. Žganje se je pred možmi hitro sušilo, menda iz gole vdanosti do župana, ki je hotel za vse plačati, posebno čevljarju je klobuk močno na stran zlezil. Veste kaj, možje, začne čevljar čez nekaj časa, ali smo kaj terčeni, da tega potepuha gospôdi peljemo, prav dobro ga bo ene tedne pitala, potem ga bo pa spustila; zato, če ste pametni, naštejmo mu nekatere,

da se bo vsaj spomnil, kdaj se je v Ljubljano vozil. Komej so te besede izrečene, ko mož eden vunkejš skoči in kmalu s petimi poleni nazaj pride. Župan nekoliko časa misli, če bi poleno vzel ali ne, pa žganje mu je pogum vdihnilo; grejo torej vsi oboroženi proti sobi. Dva se ustavita pri vratih, da bi jim ne ušel, dva pa pri zaboji z namerjenimi poleni stojita, da ga bota, kakor hitro bo čevljar pokrov odtrgal. Pokrov je preč, pa nihče glave vun ne pomoli. Čevljar pa, ko cape v zaboji zagleda, zavpije: To ni drugač mogoče, to mora copernik biti! in s tim besedami skoči k vratam in z blagoslovljeno vodo po sobi poškropi, češ da tat če je še v sobi v kakšno muho ali pa v kakšno miš spremenjen, ne bo mogel uiti. Naenkrat eden zavpije: Tu-le je! in pet polen mlati po mesarji, ki je spal za pečjo. Vražja vera! zaškriplje mesar in na noge skoči, ker kaj tacega se mu še sanjalo ni. Pa v tem hipu tudi kmetje začnejo cviliti, ker mesarjev pes, ki je v kotu ležal, se vanje zakadi. S hudičem je v zavezi! s hudičem! vsi na en glas vpijejo, jo pobegnejo, in na voz, ki ga je med tem hlapec napregel

in konj je tako dobival čez pleča, da je šel kakor blisek. Mesarjev pes pa za njimi in laja v kontrabasu, še za njim pa kolne mesar. V imen' Boga! v imen' Boga! se križa eden; oče naš! oče naš! stoka drugi; in nobeden si ne upa nazaj pogledati; še le v Šentvidu so si oddahnili. Še zdaj vedo pripovedovati, kako so »copernika« v Ljubljano vozili.

Obupanec.

1.

Otožno zavekajte sove!
S prihodom večernega mraka
Mladeneč iz mesta koraka;
Otožno zavekajo sove.

2.

Obupno zavekajte sove!
Raznese si s strelom možgane,
I pade i mrtev ostane;
Obupno zavekajo sove.

3.

Mertvaško zavekajte sove!
Na mestu en grob so skupali,
Na tihem merliča vanj djali;
Mertvaško zavekajo sove.

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

Knjige „družbe sv. Mohorja“ za leto 1891.

(Konec.)

6. »**Fizika ali nauk o prirodi**« s posebnim ozirom na potrebe kmetskega stanú. Spisal Henrik Schreiner, c. kr. ravnatelj. II. knjiga. O kemiji, s slikami. Izdala in založila družba sv. Mohorja v Celovcu. 1891. Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohorja v Celovcu. — Gospod pisatelj je razdelil knjigo v te-le oddelke: I. Voda. II. O zraku. III. Svetilni plin. IV. Kisline, osnove in soli. V. Kovine ali kovi (metali). VI. Smodnik ali strelni prah in druga razstreliva. VII. Naš dom. VIII. Obleka in perilo. IX. Stekleni in glineni izdelki. X. Na njivi, na travniku, na vrtu in v vinogradu. — Navedena poglavja kažejo, da ima knjiga dokaj zanimivo vsebino.

Bralec, zlasti pa preprosti seljak bode dobil toliko poučnega in koristnega v II. delu »Fizike«, da se bode knjiga gotovo priljubila društvenikom. Večinoma čedne slike pomagajo čitatelju, da lože razumeva opisane prirodne pojave. Posebno so nam ugajali oddelki o kovinah, o pripravah za grajenje našega doma in o steklenih in glinenih izdelkih. Stvarnih hib v knjigi nismo našli. Praktični sveti, recepti in nauki, katere podaje pisatelj v posamičnih oddelkih, izbrani so skoro brez izjeme jako ugodno in so obče pripoznani. Nekateri opisi bi se bili sicer lahko nekoliko skrajšali, kar bi ne bilo na škodo jasnosti knjige, a splošno je gospod pisatelj »Fizike« tvarino prav primerno in premišljeno razdelil in razvrstil. Manj, kakor vsebina, ugaja nam jezik knjige. Radi pripoznavamo, da je sila težko obdelovati tako snov v poljudni besedi in hvaležno cenimo zasluge gospoda pisatelja; tudi omenjamo, da nam letošnji zvezek gledé